

Kommunikative eksamensformer

Eksempler fra handelsgymnasiet

Grete Trudsø Johansen

Cand. mag. i tysk og dansk,
lektor v. Handelsskolen i Fredericia,
ad hoc medarbejder v. SEL,
tidl. fagkonsulent i tysk for handelsskolen i Uv.min.,
Erhvervsskoleafdelingen.

Onde tunger påstår, at ny pædagogik først slår rigtigt igennem i undervisningen, hvis den også kræves anvendt ved eksamensbordet. Og det er jo rigtigt.

Formål og kompetencer

Handelsskolens tredobbelte sigte er bestemmende for både læreplaner og eksamensbestemmelser. De tre hovedformål er det alment dannende, det erhvervsforberedende og det studieforberedende. Medbestemmende for fremmedsprog er i høj grad også forskningen i fremmedsprogspædagogik.

De kompetencer, som handelsskolen tilsigter at give eleverne, kan sammenfattes i overordnede begreber som personlig, faglig og sproglig kompetence, som igen kan opdeles i underpunkter.

Ændringer i fremmedsprogenes læreplaner og eksamensbestemmelser er en hyppig foreteelse: Uddannelserne revideres løbende, og nye kommer til. Kravene i samfund og erhvervsliv forandrer sig, og fremmedsprogspædagogikken går nye veje. Alt dette danner baggrund for de ændringer i fremmedsprogsundervisningen, som især har været typiske de seneste 15-20 år.

Tidens tand

I handelsskolernes ungdom ved århundredskiftet var fremmedsprogsundervisningen udelukkende et skriftligt anliggende, med eksamen i handelskorrespondance. Senere kom der tekstlæsning til, men ikke som eksamenskrav; det mundtlige blev derfor lavt prioriteret.

Først i 1964 opdagede man, at verden havde forandret sig: Det var ikke længere til at overse, at hovedparten af virksomhedernes og privatlivets kommunikation med omverdenen var mundtlig, især telefonisk. Så blev den skriftlige eksamen suppleret med mundtlig eksamen: en skønlitterær tekst skulle refereres, analyseres etc.

I lærebøgerne optrådte nu også lytteøvelser, rollespil og andre midler til træning af mundtlig sprogfærdighed, men de stod pænt for sig, så det var nemt at springe dem over - vi skulle jo alligevel ikke bruge dem til eksamen.

Ny fremmedsprogforskning

I 1970'erne og 80'erne kom de største pædagogiske forandringer i fremmedsprogspædagogikken. De var forårsaget af samfundsudviklingen på områder som øget samhandel med udlandet, ny teknologi og nye medier, samt ikke mindst nye resultater i fremmedsprogforskningen.

I 70'erne blev eksamensdisciplinerne betydeligt udvidet med det formål at tilgodesse flere af de kompetencer, som eleverne skulle udvikle.

Det kommunikative sprogsyn var velegnet til fremme af de forskellige kommunikative færdigheder, bl.a. fordi det tilgodeser træning af både receptive og produktive færdigheder, og fordi det har udviklet specifikke arbejdsdiscipliner til træning af specifikke kommunikative formål.

De kommunikative fornyelser gjorde

undervisningen mere autentisk og virkelighedsnær, især ved brug af cases, rollespil, simulationer, borgermøder, klasses Diskussioner og andre opgavetyper og metoder. Hermed kunne eleven se sig selv i en fremtidsrolle i sit voksenliv generelt, samt i erhvervslivet.

Det medførte mundtlige eksamensbestemmelser, som blev udvidet med lytteøvelser, rollespil, firmasimulationer, forhandlinger, cases m.m.

Tekstbegrebet omfattede i stigende grad sagprosattekster, også ved eksamen, hvor eleverne skal uddrage viden af og diskutere tekster om det fremmedsprogede samfund, dets kultur og erhvervsliv. Endelig kom også anvendelsen af tv-udsendelser om sådanne emner ind i eksamenskravene. Skønlitteratur er dog stadig et tungtvejende emne ved eksamensbordet.

Et tæt samarbejde med forskere fra fremmedsprog- og pædagogikinstitutionerne ved universiteterne i især Odense, men også Roskilde og Århus, muliggjorde en relativt hurtig overgang fra teori til praksis.

Alt det nye stillede store krav til lærerne, og der opstod et sandt efteruddannelsesboom. Til gengæld blev lærerne belønnet med mere motiverede elever i kraft af en mere afvekslende og virkelighedsnær undervisning og eksamen, der tilgodeså langt flere af elevernes evner end tidligere.

Tysk blev f.eks. ikke mere betragtet som et decideret hade-fag. Rundt omkring kunne man endog høre elever

sige, at de gerne ville udtrækkes til eksamen i faget - i sandhed nye toner. Tro nu ikke, at vi udelukkende har velmotiverede, flittige og disciplinerede elever i fremmedsprog, ork nej!

Men vi tror i hvert fald selv, at problemerne ville have været meget større, hvis vi havde beholdt de gamle undervisnings- og eksamensformer.

Sidste nyt

Eksamensbestemmelserne på den nye Højere Handelseksamen, som trådte i kraft aug. 95, indeholder som noget nyt et 3-ugers tværfagligt projekt. Eleverne udarbejder en skriftlig rapport, hvori der afholdes intern mundtlig prøve, evt. som gruppeeksamen.

Denne prøveform findes allerede med ekstern censur på handelsskolernes grunduddannelse. Projektprøverne er-

statter ikke de faglige prøver, men er et supplement til disse.

Ideen bag disse tiltag er ønsket om, at eleverne skal fordybe sig mere i et emne, som er fælles for flere fag og derved udvikle større helhedsforståelse samt selvstændighed.

Desuden har de skriftlige discipliner igen fået fornyet vægt i 90'erne, ikke mindst på grund af den stigende skriftlige computer-kommunikation i erhvervslivet, privat, på internet osv. Den ny skrivepædagogik har udgjort et kærkomment bidrag til forståelse af, hvordan sprog kan trænes uden at det behøver at blive terperi.

Det nye pædagogiske forsøgsområde, selvstændig læring (autonomi), lader sig kun vanskeligt inkorporere i eksamen som selvstændig disciplin, men ligger i nogen grad gemt i den nye projekt-eksamensform.

Eksempler på mundtlig eksamen (92-ordningen)

Engelsk niv. A (højniveau): 120 ns. skønlit. og 120 ns. sagprosa.

1. En ukendt engelsk sagprosatext (case) på ca. 1000 ord, med en eller flere problemstillinger, resumeres, eleven fremlægger problemstillingen og argumenterer for sit eget løsningsforslag, med anvendelse af præsentationsteknik.
2. Et spørgsmål i det opgivne tekstpensum. Eleven analyserer, kommenterer, perspektiverer.

Tysk niv. A (højniveau): 175 ns., heraf mindst 100 ns. skønlitteratur.

1. En ukendt tysk lytte- eller videotext på 3-4 min. høres/ ses. Et situationsspil, som ligger i forlængelse af de opgivne erhvervs cases, gennemføres med læreren som partner. I samtalen inddrages og kommenteres tv/lyttebåndet.

2. Et spørgsmål i det opgivne tekstpensum. Eleven analyserer fortolker, perspektiverer.

Fransk niv.B (mellemniveau): 100 ns., heraf mindst 60 ns. skønlitteratur.

1. En fransk sagprosa-ekstemporaltekst på 300-400 ord, læses og refereres.
2. På grundlag af 2-3 spørgsmål i den opgivne sagprosa dokumenteres kendskab dertil.
3. Et spørgsmål, billede, bånd eller andet igangsættende materiale til den opgivne skønlitteratur gives ved eksamensbordet. Eleven refererer, kommenterer og beskriver.

Spansk niv. C: 60 ns.

1. En ukendt spansk lytte- eller videotekst på ca. 2 min. ses/høres. De dertil hørende kontrolspørgsmål besvares på spansk.
2. På grundlag af et ukendt skriftligt oplæg på dansk gennemføres en situativ dialog med læreren. Heri inddrages en eller flere dele af lytte/videoteksten.
3. Et spørgsmål i de opgivne tekster. Eleven refererer, beskriver og kommenterer.

Sammenfattende kan det siges, at eksamen tilstræber at dække forskellige discipliner for dermed at tilgodese forskellige evner og interesser hos eleven og samtidig tilgodese kravene til eleven i privat-, samfunds- og erhvervsliv.

Skulle en lærer forfalde til det (lidt billige) trick at undervise udelukkende ved hjælp af gamle eksamensopgaver, så giver det alligevel en afvekslende og relevant undervisning, som rammer handelsskolens tredobbelte sigte.

Og det er vel i grunden ikke så galt.